

14.07.2014

Sayı : 54567092-610 -1279
Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi :26/06/2013 tarihli ve 43452547-120.00-130455 sayılı yazınız.

İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ tarafından verilen “Organ nakli bekleyen hastalara ve organ kaçakçılığına” ilişkin 7/26086 sayılı yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.

Arz ederim.

Dr. Mehmet MÜEZZİNOĞLU
Sağlık Bakanı

EK:
Önerge Cevabı (3 Sayfa)

İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ tarafından verilen “Organ nakli bekleyen hastalara ve organ kaçakçılığına” ilişkin 7/26086 sayılı yazılı soru önergesinin cevabıdır:

Türkiye’de organ nakli bekleyen binlerce hasta bulunmaktadır. Bu hastalardan bazıları acil çözüm üretilmediği için umutlu bekleyişlerini daha fazla sürdürememekte ve hayatlarını kaybetmektedirler. Bu yüzden organ nakli konusunda acil olarak yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Hayatını kaybeden bir kişi organlarını daha önce bağışlasa bile, aile fertlerinin izni olmadan organ nakli yasal olarak yapılamamaktadır. Bu durumda Hükümetin organ nakli konusunda teşvik edici olmasına, köklü çözümler üretmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Örneğin bir diyaliz hastasının devlete olan yıllık maliyeti yaklaşık 60 bin lira iken, diyaliz hastasına yapılacak böbrek naklinin ise yaklaşık 50 bin liraya mal olacağı ve kesin çözüm üreteceği uzman hekimler tarafından da ifade edilmektedir.

Öte yandan, yasa dışı organ nakillerinin hala sürdüğü, bazı vatandaşlarımızın organ tacirlerinin eline düştüğü, Mısır’dan bile böbrek yaptırmak için sıraya girerek bu ülkede de nakil yaptırdıkları haberleri de basında yer almaktadır.

Bu bilgiler ışığında;

SORU 1 - Türkiye’de organ nakli bekleyen kaç kişi bulunmaktadır?

CEVAP 1 - Bakanlığımız tarafından oluşturulan Türkiye Organ ve Doku Nakli Bilgi Sisteminde (TODS) 17.12.2013 tarihi itibarı ile; 20937 Böbrek, 1933 kişi Karaciğer, 25 kişi Akciğer, 4553 kişi Kornea ve 3 kişi Yüz nakli beklemektedir.

SORU 2 - Son 10 yılda ihtiyaç sahibi kaç kişinin nakil işlemi gerçekleştirilmiştir?

CEVAP 2 - 2002-2012 toplam 24111 kişiye (canlı-kadavra) organ nakli yapılmıştır.

SORU 3 - Son 10 yıl içerisinde organ nakli beklerken yaşamını yitiren vatandaşımızın sayısı kaçtır?

CEVAP 3 - Organ yetmezliği ile kişilerde diğer organ hasarları da oluşmakta olup vefat nedenleri çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle organ beklerken, pür organ yetmezliği nedeni ile yaşamını yitiren kişi sayısına ait bir veri elde edilememektedir.

SORU 4 - Organ nakli ile ilgili yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?

CEVAP 4 - 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanunun 14 üncü maddesi Ölüden Organ Ve Doku Alma Koşulu Ve Cesetlerin Bilimsel Araştırma İçin Muhafazası “Bir kimse sağlığında vücudunun tamamını veya organ ve dokularını, tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlar için bıraktığını resmi veya yazılı bir vasiyetle belirtmemiş veya bu konudaki isteğini iki tanık huzurunda açıklamamış ise sırasıyla ölüm anında yanında bulunan eşi, reşit çocukları, ana veya babası veya kardeşlerinden birisinin; bunlar yoksa yanında bulunan herhangi bir yakınının muvafakatiyle ölüden organ veya doku alınabilir.” denmektedir. İlgili madde gereği Ülkemizde (halkın bu konuda daha bilinçli olduğu ülkelerde bile) “Bilgilendirilmiş onam” esas alınmaktadır. Vasiyet ve rıza aranmaksızın “Varsayılan onam” esas alınarak beyin ölümü gerçekleşmiş kişilerden organların alınması, ülkemizdeki organ bağışının artırılmasında fayda sağlamayacağı; aksine, ortaya çıkabilecek problemler nedeniyle kadavra donör temininde azalmaya neden olacağı düşünülmektedir. Öngörünüzün uygulanması halinde, toplumda hastanede öldüğünde organların alınacağı yönünde bir endişenin ve çeşitli söylentilerin ortaya çıkması, hatta kimi zaman dava konusu olması muhtemeldir.

SORU 5 - Bu yasal düzenlemeleri gerçekleştirmek için gündeminizde herhangi bir çalışma bulunmakta mıdır?

CEVAP 5 - Bu konuda gelişmiş ülkelerde olduğu gibi daha çok vatandaş bilincini ve duyarlılığını artırmaya yönelik çalışmalar ve gerektiğinde alt düzenlemeler yapılmaktadır. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanunun

bazı maddeleri değişen koşullar ve ihtiyaçlara uygun olarak, Resmi Gazete’de 18.01.2014 tarihinde 28886 sayı ile yayınlanan Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile aşağıdaki şekilde güncellenmiştir.

(MADDE 40- 29/5/1979 tarihli ve 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanunun 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 10- Organ ve doku alınması, taşınması, saklanması, aşılması ve nakli ile yurtdışından temin edilmesi, Sağlık Bakanlığınca yetkilendirilmiş gerekli uzman personel ve donanımına sahip kurumlarca yapılır.”

MADDE 41- 2238 sayılı Kanunun 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 11- Bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak tıbbî ölümün gerçekleştiğine, biri nörolog veya nöroşirürjiyen, biri de anesteziyoloji ve reanimasyon veya yoğun bakım uzmanından oluşan iki hekim tarafından kanıta dayalı tıp kurallarına uygun olarak oy birliği ile karar verilir.”

MADDE 42- 2238 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “veya beyan” ibaresi “ibraz edilmekçe”, beşinci fıkrasında yer alan “ve adli kovuşturma ile ilgisi olmayan” ibaresi “ölü muayenesi veya otopsi işlemi tamamlanmış” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Tıp eğitimi için gerekli olan kadavranın yurt içinden yeteri kadar temin edilememesi hâlinde yurt dışından kadavra veya kadavra parçası temin edilebilir. Kadavra veya kadavra parçası temini ile yurt dışından kadavra temin edecek kişi veya kuruluşların yetkilendirilmesine dair usul ve esaslar Sağlık Bakanlığınca belirlenir.”)

SORU 6 - Yıllardır süregelen organ kaçakçılığı konusunda Bakanlığınızca hazırlanan istatistiki bir çalışma var mıdır?

CEVAP 6 - Konu İçişleri Bakanlığınca incelenmekte olup, Bakanlığımızca tutulan istatistiki bir çalışma bulunmamaktadır.

SORU 7 - Organ kaçakçılığını önlemeye yönelik olarak Bakanlığınız tarafından ne gibi önlemler alınmaktadır?

CEVAP 7 - Organ ticareti, organ kaçakçılığı, organ tacirliği vb. isimlerle anılan olaylarla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü) tarafından çalışmalar yapılmaktadır. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından doğrudan takip edilerek gereken müdahalede bulunulup bu tür yollara başvuranlar ve onlara aracılık edenler hakkında tahkikat başlatılarak yasal işlem yapılmaktadır.

Bakanlığımız tarafından oluşturulan TODS ile tüm kadavra organların bilgisayar programı üzerinden dağıtımının yapılmaktadır. Ayrıca canlı vericili nakillerinde bu programa kaydedilmesi zorunludur. Sistem ile canlı ve kadavra tüm nakiller takip edilebilmektedir.

01.02.2012 tarihli ve 28191 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Organ ve Doku Nakli Hizmetleri Yönetmeliğinde bildirildiği üzere akrabadan nakiller alıcının en az iki yıldan beri fiilen birlikte yaşadığı eşi 4 üncü dereceye kadar (4 üncü derece dahil) kan ve kayın hısımlarından, bu akrabalık sınırlarını belgelemek kaydıyla herhangi bir izne tabi olmadan yapılabilir. Bunun dışındaki akrabalık dereceleri ve akraba dışı nakillerin yapılabilmesi ise naklin yapılacağı ildeki sağlık müdürlüğü bünyesinde mevzuat gereği oluşturulmuş etik komisyonun onayı ile mümkün olabilmektedir. Etik komisyon; İl sağlık müdür yardımcısı başkanlığında, il emniyet genel müdür yardımcısı/Kaçakçılık ve organize suçlar şube müdürü, naklin yapılacağı hastane haricinde bir kamu hastanesinde görevli doktor, naklin yapılacağı hastane haricinde bir kamu hastanesinde görevli psikiyatri uzmanı, Baronun görevlendirdiği bir avukat ve Valilikçe görevlendirilmiş bir sosyal hizmet uzmanından oluşur. Etik komisyon alıcı ve verici arasındaki ilişkiyi her yönüyle irdeleyerek naklin yapılıp

yapılamayacağı konusundaki kararını verir. Etik komisyon kararları kesindir. Yine 2010 yılından itibaren art niyetli ve bu işi maddi çıkar karşılığı yapma ihtimali olan kişilerin takibi ve bunların başka illerde etik komisyona müracaatlarını engellemek amacıyla T.C. Kimlik Numarası üzerinden elektronik ortamda bu bilgilerinin ve etik komisyon kararlarının takip edilmeleri sağlanmıştır.

Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederim.